

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЪР НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

УТВЪРДИЛ:
МИНИСТЪР НА РЕГИОНАЛНОТО
РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

ПЕТЯ АВРАМОВА

**МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ
ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И ПРИЛАГАНЕ НА
ОБЩИНСКИ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ (ОПР) И
ИНТЕГРИРАНИ ПЛАНОВЕ ЗА ГРАДСКО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ
И РАЗВИТИЕ (ИПГВР) ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.**

София, 2019 г.

Съдържание

Въведение	3
1. Общи условия и изисквания за разработване на ОПР и ИПГВР	3
2. Цели и обхват на ОПР и ИПГВР	4
3. Демаркация с Общ устройствен план на общината (ОУП):	4
4. Специфични изисквания за разработване на ОПР и ИПГВР	4
4.1. Структура и съдържание на ОПР и ИПГВР	4
4.1.1. Част I - Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната територия. 5	
4.1.2. Част II. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.....	9
4.1.3. Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ОПР/ИПГВР при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност	10
4.1.4. Част IV. Определяне на приоритетни зони за въздействие	12
4.1.5. Част V. Програма за реализация на ОПР/ИПГВР и описание на интегрирания подход за развитие.....	14
4.1.6. Част VI. Мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени	16
4.1.7. Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ОПР/ИПГВР	18
4.1.8. Част VIII. Предварителна оценка	19
5. Организация за подготовката, съгласуването и приемането на ОПР/ИПГВР. Последващи действия по актуализация, наблюдение и оценка на плана.....	20
5.1. Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ОПР/ИПГВР: 20	
5.2. Изменение и актуализация на ОПР/ИПГВР	20
5.3. Наблюдение и оценка на ОПР/ИПГВР	21

Въведение

Настоящите Методически указания (по-нататък „Указанията“) се издават на основание на чл. 17, т. 9 и т. 10 от Закона за регионално развитие (ЗРР) и имат за цел определяне на унифицирани процедури за възлагане, изработване, оценка, одобряване и прилагане на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР). Предвид изпълняваната Пътна карта за нов подход в политиката за регионално развитие, в настоящия документ са взети под внимание и новите подходи в прилагането на регионалната политика в страната, в т.ч. и предложенията за промяна в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. В тази връзка е важно да се подчертае, че ОПР и ИПГВР за периода 2021-2027 г. следва да се разработват заедно в рамките на един документ, като ИПГВР трябва да бъде интегриран като неразделна част в ОПР на общините на градовете от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) 2013-2025. Указанията дават конкретни насоки как следва да се осъществи това.

1. Общи условия и изисквания за разработване на ОПР и ИПГВР

Използваният подход, методите и принципите при разработването и приемането на ОПР и ИПГВР следва да гарантират в значителна степен, че стратегическите документи са в съответствие с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, както и с определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България. Освен това, плановете трябва да бъдат съобразени със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината.

В допълнение ОПР и ИПГВР следва да бъдат разработени и в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. и да допринасят в максимална степен към цел на политиката 5 „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Съгласно чл.13, ал.1 от ЗРР, ОПР определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини, в съответствие с областната стратегия за развитие и общия устройствен план на общината. Разработва се за срок от 7 години.

Съгласно чл. 13а от ЗРР ИПГВР осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на дадена градска територия.

ОПР и ИПГВР като стратегически документи обвързват сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията. В тази връзка ИПГВР се разработва само от общините на градовете от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) 2013-2025 и се интегрира като неразделна част в ОПР на съответните общини.

2. Цели и обхват на ОПР и ИПГВР

ОПР и ИПГВР в съвкупност и като част от системата от стратегически документи интегрират регионалното и пространственото развитие и служат за определяне на проблемите, нуждите и потенциалите за развитие на общините и териториите им, които се взимат предвид при разработването на инвестиционни програми, идентифицирането на проекти и финансови инструменти, включително и съфинансиране от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

ОПР се изработва за цялата територия на общината, като могат да се определят зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини, а частта, свързана с ИПГВР се разработва само за територията на града, административен център на общината на градовете от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно НКПР 2013-2025.

3. Демаркация с Общ устройствен план на общината (ОУП):

- Докато ОУП се разработва в съответствие със Закона за устройство на територията, правната база за разработването на ОПР и ИПГВР е Законът за регионалното развитие.
- Докато ОУП е документ с дългосрочна визия за развитие от 15-20 години напред, ОПР и ИПГВР са средносрочни планови документи с хоризонт от 7 години.
- ОУП определя преобладаващото предназначение и начин на устройство на отделните структурни части на териториите, обхванати от плана, а ОПР (и ИПГВР) следва да бъдат разработени като стратегически и програмни документи, които определят средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината (и нейния център) и връзките ѝ с други общини, в съответствие с другите документи за планиране на регионалното развитие, като съдържат конкретни параметри за развитието на територията и планират ресурсната обезпеченост на изпълнението.

4. Специфични изисквания за разработване на ОПР и ИПГВР

4.1. Структура и съдържание на ОПР и ИПГВР

В структурно отношение ОПР и ИПГВР включват едни и същи основни компоненти и именно поради тази причина ИПГВР на практика представлява неразделна част от ОПР без да се изготвя като самостоятелен документ с отделна структура. Спецификата за градската територия се описва в рамките на съответната част от структурата на ОПР. В тази връзка по-долу са представени компонентите на ОПР, като в последващите текстове на Указанията по отделните части са дадени и конкретни указания по отношение на градската територия, предмет на ИПГВР, когато е приложимо. Документът се разработва съгласно следната структура:

Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната територия;

Част II. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027;

Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ОПР/ИПГВР при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;

Част IV. Определяне на приоритетни зони за въздействие

Част V. Програма за реализация на ОПР/ИПГВР и описание на интегрирания подход за развитие;

Част VI. Мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени;

Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ОПР/ИПГВР;

Част VIII. Предварителна оценка.

Посочените компоненти имат логическа последователност и взаимна обвързаност. Аналитичната част на документа е основа за формулиране на стратегическата му част, а дефинираните подходи и механизми за управление, наблюдение и оценка осигуряват практическото изпълнение и постигането на целите и приоритетите.

Основно изискване по отношение на ОПР/ИПГВР за периода 2021-2027 г. е прилагането на **интегриран подход за развитие**, т.е. подход на тясна координация на различните публични политики на базата на местните специфики. Интегрирането на различни секторни дейности за въздействие представлява компонент на съобразеното с конкретното място разработване на политика. Жилищното строителство, транспортът, заетостта, качеството на околната среда и множество социални елементи си взаимодействат, за да окажат влияние на икономическото развитие. Разработването на общи приоритети за тези сфери не е лесно, тъй като всяка има своите собствени цели, приоритети и бюджети. Въпреки това при интегрирания подход за развитие трябва да се определи как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на стратегическия документ и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура.

Към основните раздели може да бъде добавена и уводна част, която има за цел ясно и точно да представи:

- целите, мястото и ролята на ОПР/ИПГВР в цялостната система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- законовите норми, подхода и принципите, на които се основава документа;
- отговорностите на институциите и партньорите за разработването и приемането ОПР/ИПГВР;
- очакваните резултати от приемането на документа и използването му за целите на стратегическото регионално и пространствено планиране на общинско ниво.

Документът, освен основното съдържание, следва да включва отделни приложения с карти, таблици, схеми, графики или техни систематизирани списъци, както и индекс на използвани източници на информация, списък на използваните съкращения и др.

4.1.1. Част I - Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната територия.

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие се изготвя за територията на цялата община. В тази връзка следва да бъде описан териториалният обхват на съответната общината с всички включени в нея

кметства, райони и населени места. Същевременно, тъй като развитието на съседните територии в други общини има потенциал да оказва влияние на развитието на близките до тях територии, анализът не следва да се ограничава само до териториалния обхват на общината, а следва да вземе под внимание и всички съседни територии в рамките на съседни общини, които поради съответните си специфики могат да окажат въздействие върху развитието на граничните общински територии, включени в обхвата на ОПР. Необходимо е в синтезиран вид анализът да отразява спецификата на съответната територия, за да може на тази база в стратегическата част да се обоснове предлаганият подход за развитие за периода 2021-2027 г. Като резултат от анализа следва да се идентифицират и териториално да се дефинират конкретните за всяка община проблеми, да се направят изводи и да се посочат тенденциите за развитие на общината, като се отчитат характеристиките на вътрешния ѝ потенциал за развитие. Потенциалът за развитие се определя, като се анализират тези елементи, които са характерни за съответната територия и ще са в подкрепа на нейното бъдещо развитие. За общините от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно НКПР в анализа следва да се постави специален фокус върху територията на административния център на общината.

Структурата на аналитичната част на ОПР трябва да бъде фокусирана върху спецификата на територията на съответната община и да дава информация за основния потенциал за развитието ѝ, мястото и ролята ѝ за развитието на съответната област и приносът за развитието на района от ниво 2. Местоположението на общината в рамките на областта или района от ниво 2, нейните характеристики, инфраструктура и ресурси може да имат потенциал да въздействат върху развитието на останалите територии и този потенциал следва да бъде взет под внимание и анализиран.

Методиката за изготвяне на анализа, освен документално проучване на база наличните източници на информация, следва да включва и теренни проучвания (на място, чрез анкети или фокус групи) на специфичните характеристики на отделните територии, населени места или части от тях, чрез които следва да се съберат данни или информация, за които няма налични официални източници, но са важни за идентифициране на основните процеси, които протичат на съответната територия, както и за разкриване на нейния специфичен потенциал за развитие.

Компонентите на анализа основно включват:

- **Обща характеристика/профил на общината:** кратка характеристика на съответната община и нейния административен център (в случай че е град от от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно НКПР), включително местоположение, географски особености, природни ресурси, историческа обвързаност/свързаност с други територии;
- **Състояние на местната икономика:** характеризира се състоянието на местната икономика на основа на актуалните данни, като се анализират основните икономически показатели и тенденции;
- **Развитие на социалната сфера и човешките ресурси:** анализират се основни актуални показатели: демографски параметри (население, структура, прираст, коефициент на икономическа активност, заетост, равнище на безработица и др.), както и състоянието на мрежата от здравни, образователни и социални услуги, дейностите в областта на културата;
- **Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията:** дава се оценка за изградеността на системите на техническата инфраструктура и качеството на предоставяните от нея услуги. Анализът обхваща транспортната инфраструктура, пътната мрежа, водоснабдителната мрежа, телекомуникационната мрежа, енергийна мрежа (вкл. възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и енергийна ефективност), съобщителната мрежа, относителният дял на населението, обслужено със

сметосъбиране и др. Целта е да се разкрие доколко състоянието на инфраструктурата дава възможност за развитието на общината, а ако това състояние е незадоволително – в каква насока трябва да се предприемат мерки;

- Екологично състояние и рискове: анализира се доколко ефективно работи екологичната инфраструктура на територията на общината. Разглеждат се изградеността на канализационната мрежа и пречистването на отпадъчните води, управлението на битовите отпадъци. Извеждат се основните екологични проблеми, налични замърсявания и антропогенни въздействия върху компонентите на околната среда (вода, въздух, почви, твърди отпадъци, шум, радиация, биоразнообразие). Описват се териториите, попадащи в Националната мрежа Натура 2000 и защитените територии, както и ролята на ОПР/ИПГВР за повишаване на енергийната ефективност, внедряването на ВЕИ, намаляване на емисиите от парникови газове и употребата на изкопаеми горива в общината;
- Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ОПР/ИПГВР, както и необходимостта от укрепването му;
- Анализ на културно-историческото наследство - да се идентифицират териториите с културно-исторически обекти и ценности, техните силни и слаби страни;
- Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор;
- Описание на елементите на градското културно наследство в градовете от съответната община – градското наследство включва наследство от паметници от изключителна културна важност, неизключителни наследствени елементи, присъстващи по кохерентен начин в относително изобилие и нови градски елементи (градски построени форми, градски открити пространства и градски инфраструктури). Целта на тази част от анализа е да се идентифицират елементите на градското културно наследство, които е важно да бъдат опазвани или развивани с цел съхранение на градския исторически пейзаж¹.
- Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината – целта на тази част от анализа е да се разгледат евентуалните въздействия (както положителни, така и отрицателни) на съседните територии върху съответната община, да се идентифицират общи предизвикателства и евентуални възможности за коопериране с други общини (включително извън границите на страната) за изпълнение на съвместни проекти.
- Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината (ако е приложимо).
- SWOT-анализ: SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на съответната територия и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието. Изискването за съблюдаване на принципа на интегриран подход по отношение на разработването на всички части от ОПР/ИПГВР в пълна степен важи и за аналитичната част на документа и влиза в действие при разработването на SWOT-анализа – отделните елементи на анализа следва да бъдат разгледани в тяхната цялост и взаимодействие. Приложима е общата матрица за този вид анализ, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни), и външните фактори (възможности и заплахи); освен на базата на документално проучване SWOT-

¹ Повече информация по тази тема може да бъде открита на следния интернет адрес в сайта на ЮНЕСКО:
<https://whc.unesco.org/en/hul/>

анализът задължително трябва да бъде изготвен и въз основа на резултатите от проведени фокус групи и анкетни/теренни проучвания;

- Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво, изготвен от „Национален център за териториално развитие“ ЕАД;
- Други елементи на анализа, по преценка на съответната община.

ОПР и ИПГВР следва да осигуряват интегрирано опазване на околната среда и в тази връзка, екологичните въпроси следва да бъдат отразени и разгледани на възможно най-ранен етап в процеса на стратегическото планиране, т.е. още по време на анализа на ситуацията, така че да залегнат по подходящ начин впоследствие в определените стратегически цели, приоритети и мерки.

За целта е необходимо да бъде отделено необходимото внимание на екологичната проблематика в аналитичната част на плановете, като направените изводи за идентифицирани проблеми се аргументират с достоверни данни, в това число пространствено обусловени. Интеграцията на екологичните проблеми в регионалното планиране е непрекъснат процес, който следва да започне възможно най-рано – преди да са определени политическите и стратегически цели, мерки и приоритети.

Изготвянето на тематични анализи в сферата на околната среда е изключително важно за адекватното интегриране на екологични цели на всички нива. Анализът на природноресурсния потенциал и състоянието на околната среда разкрива общите тенденции в състоянието на околната среда, настъпилите и/или очаквани промени, главните проблеми и възможностите за тяхното разрешаване. При анализа задължително трябва да бъдат използвани достоверни и актуални данни от официални източници - Националният статистически институт, РИОСВ и др.

Основните акценти в анализа следва да бъдат състоянието на околната среда по компоненти, развитието на мрежата от различни категории защитени територии, както и зоните, включени в националната екологична мрежа НАТУРА 2000. Резултатите от всички анализирани показатели могат да бъдат визуализирани с подходящи карти и други графични материали. На тази основа следва да бъдат формирани изводи, които да послужат за SWOT анализа и обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част.

В социално-икономическия анализ на територията следва да бъде обърнато внимание на проблемите, които оказват влияние както върху състоянието на околната среда, така и върху социално-икономическото развитие в съответния регион. Наличието на замърсяващи производства например, може да осигурява заетост за местните хора, но да влошава качеството им на живот. От друга страна, възможностите за въвеждане на „зелени“ производства и технологии има потенциал да повиши жизнения стандарт и благосъстоянието на местните общности, като същевременно допринесе за запазване или повишаване качеството на живот в съответната територия.

Анализът на инфраструктурната обезпеченост следва да се фокусира върху водоснабдителната, канализационната, транспортната, електроснабдителната и екологичната инфраструктура в територията. Тук трябва да се обърне внимание на показателите, свързани както със съществуващата екологична инфраструктура (ПСОВ, депа и инсталации за оползотворяване на отпадъци, алтернативни източници на енергия и др.), така и на нуждата от изграждане на такива съоръжения, потенциала и възможностите за развитие нови проекти в съответните сфери (например възобновяема енергия или енергийна ефективност), необходимите инвестиции и др. Внимание следва да бъде обърнато и на мащабни инфраструктурни проекти, които могат да окажат негативно въздействие върху околната среда и качеството на живот в региона.

На тази основа следва да бъдат формирани изводи, които да послужат за SWOT анализа и обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част. Тъй като SWOT анализът се явява обобщаващият фундамент на плановете за развитие, в него трябва да бъдат отразени съществуващите проблеми (местни и външни за територията), които са свързани с глобални тенденции или екологични проблеми (промени в климата, загуба на биоразнообразие, деградация на почви и пр.).

4.1.2. Част II. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.

ОПР съдържа визия за развитието на общината, стратегически цели, както и приоритети, насочени към потенциала за развитие на територията със съответни мерки към тях. За общините от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно НКПР при необходимост (в зависимост от резултатите от анализа) се формулират отделни приоритети за територията на града, административен център на общината, насочени към устойчивото градско развитие. По този начин ИПГВР се интегрира в рамките на ОПР.

Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие на общината изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в устройствените плановете за развитие на територията.

От особено важно значение е ОПР и ИПГВР да бъдат разработвани и прилагани като част от общата система от стратегически документи, установена със законодателните разпоредби и в рамките на националната политика за регионално развитие, като интегрират регионалното и пространственото развитие. Чрез прилагането на единен поход на планиране на развитието, и взаимната обвързаност с документите за пространствено развитие и стратегическите документи за регионално развитие, чрез използването на механизми за широко партньорство и координация между органите и институциите, бизнеса и гражданското общество, както и на общи инструменти за финансово подпомагане, се постига по-значим ефект и ефикасност за реализация на целите на местното развитие.

В тази част на документа се определя стратегията за реализация на плана, която обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на програмата за реализация (предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти).

Визията за развитието на общината дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ развитие. Тя отразява и пространствените перспективи на територията на общината на основата на икономическите и социалните фактори, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските територии.

Целите и приоритетите на ОПР се определят в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като се обвързват с постигането на резултати за територията на общината. Целите на плана следва да **отразяват местните потенциали за развитие** и да се съсредоточават върху **решаването на конкретните проблеми на общината**.

Приоритетите, дефинирани в ОПР/ИПГВР, трябва да са в съответствие с предвижданията на НКПР и другите секторни политики, но без да ги преповтарят. На ниво ОПР следва да се гарантира връзката между регионалния и местния стратегически контекст за развитие чрез ограничен брой ключови приоритети и евентуални допълващи приоритети.

Приоритетите следва логически да произтичат от изводите на аналитичната част на документа, като следва да се фокусират върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан със съответна стратегическа цел и представлява по-краткосрочна и конкретна цел, която води до постигането на по-общата стратегическата цел.

Стратегическата част на ОПР и ИПГВР следва да бъде фокусирана и конкретна и ясно да показва избраната посока на развитие на общината и съответната сфера или сфери, към които приоритетно да бъдат насочени усилията и основната част от инвестициите. Именно поради тази причина следва да бъдат набелязани ограничен брой ключови приоритети, които да отразяват избрания фокус и специфика за развитие. Целта е да се постигне концентрация и осезаем ефект на база на конкретните потенциали и местни специфики, а не да се формулират твърде общи и универсални цели и приоритети.

4.1.3. Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ОПР/ИПГВР при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Главна цел при разработването на ОПР/ИПГВР е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. Необходимо е да се идентифицират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Трябва да се осигури прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ОПР/ИПГВР. Важно е заинтересованите страни да бъдат включени както на етапа на разработване и приемане на ОПР/ИПГВР, така и при реализацията на целите и приоритетите, заложи в плана. Ангажимент на общината е да осигури необходимата публичност и да предприеме всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на документа. ОПР/ИПГВР се обсъждат и съгласуват със заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината, като се цели предоставяната информация да достигне максимален брой представители на заинтересованите страни и да се осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията. Задължително е да се гарантира участието на съответните организации, представляващи гражданското общество, партньорите от областта на околната среда и организациите, отговарящи за насърчаване на социалното включване, основните права, правата на хората с увреждания, равенството между половете и недискриминацията, действащи на територията на общината.

За изпълнението на този ангажимент общината следва да разработи съответна **комуникационна стратегия**, която да гарантира прилагането на принципа на партньорство и да осигури прозрачност на процеса по изготвяне и реализация на плана чрез одобрение, изпълнение и проследяване на набор от подходящи мерки и действия.

Специфичните действия за осигуряване на необходимата информация и публичност включват провеждането на разяснителни кампании, които могат да обхващат:

- Представяне в подходяща форма (публични дискусии, фокус групи, форуми/семинари, печатни материали, видеоматериали и др.) на информация за предвижданията на ОПР/ИПГВР, за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;

- Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
- Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;
- Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване на стандарта на живот на населението;
- Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализация на плана.

Комуникационната стратегия трябва да се фокусира върху идентифицирането и включването на заинтересованите страни и гражданското общество чрез подходящи форми, включително кампании за идентифициране на проектни идеи, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана. Важно е да бъде стимулиран **подходът „отдолу-нагоре“** при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения. Определянето на целите и приоритетите на плана и на мерките, чрез които ще се реализират тези цели и приоритети, не трябва да бъдат единствено инициатива и ангажимент на общинската администрация, а следва да се планират с активното участие на гражданското общество. На гражданите трябва да се предоставят възможности да идентифицират проблемите в средата около тях, да предлагат решения и да работят за реалната промяна на ситуацията.

В тази част на ОПР/ИПГВР следва да се включи:

- Описание на основните подходи/действия/стъпки, които са използвани, за да се насърчи участието на партньорите и заинтересованите страни. Предприетите мерки за популяризиране разработването на плана и включването на максимален брой участници в процеса следва да бъдат ясно и конкретно описани в хронологичен ред. За общините, които разработват и част за ИПГВР, следва да бъдат предприети мерки както на ниво община, така и на ниво град-административен център на съответната община. Предприетите действия на всяко от нивата следва да бъдат ясно описани.
- Описание на начина на идентифициране на заинтересованите страни и подбора на участниците в процеса на разработването на ОПР/ИПГВР (по отделно за всяко от нивата – община и град), включително списък на основните групи заинтересовани страни, които са взели участие. В отделно приложение следва да бъдат изброени представителите на всяка група. С оглед насърчаване на сътрудничеството между отделните общини и местните общности, при разработването на ОПР/ИПГВР е препоръчително да се включат и представители на администрацията, бизнеса и гражданското общество от **съседни общини**. В случай, че е осигурено такова участие, то също следва да бъде описано в плана.
- Кратка обосновка, доказваща, че предприетите мерки са осигурили включването на максимален брой участници от всички възможни групи заинтересовани страни. Особено важно е да се докаже, че действащите на територията на общината граждански и бизнес организации са били достатъчно информирани и изрично

поканени да вземат участие в процеса по разработване на ОПР/ИПГВР. В тази връзка следва да се опише как е бил осъществен контакт с всяка група от заинтересованите страни и как общината е насърчила интереса на съответната група.

- iv) Резюме на проведените обсъждания и приноса на партньорите при разработването на плана. Следва да се опише накратко какви предложения са постъпили от страна на заинтересованите страни и как те са били взети под внимание в окончателния документ.
- v) Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация. Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на плана. Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси, с които е било обезпечено изпълнението на програмата за реализация.
- vi) Описание на предвидените мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процеса по бъдеща актуализация на програмата за реализация и идентифициране на нови проектни идеи в плана.

За осигуряване на одитна следа от изпълнението на комуникационната стратегия общината следва да съхранява цялата информация от проведените медийни прояви и публични мероприятия, включително публикации, записи от интервюта и съобщения в медиите, покани, списъци с участниците и снимки от всяко събитие.

4.1.4. Част IV. Определяне на приоритетни зони за въздействие

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие следва да бъдат определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана.

Зона за въздействие е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Зоните за въздействие се определят на базата на общи (идентични) характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие.

Зоните за въздействие могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение (например зони с преобладаващи административни/публични функции, индустриални или бизнес зони, зони за култура, за отдих и туризъм, зони с преобладаващи жилищни функции, зони за транспортна дейност и т.н.), така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие (например зони с потенциал за коопериране със съседни общини).

Зоната за въздействие се определя в границите на структурно обособена част от територията на общината, като конкретният ѝ териториален обхват се съобразява и с разполагаемите финансови, времеви, технологически и кадрови ресурси и потенциални партньорства, достатъчни за реализация на идентифицираните за съответната зона интервенции.

Зоните за въздействие, независимо от функционалното предназначение на тяхната територия, могат да бъдат два вида:

- Градски зони за въздействие;
- Други зони за въздействие със специфични характеристики.

Градските зони за въздействие включват територии в урбанизираната градска част (в рамките на строителните граници на града), градски покрайнини (малки по обхват съседни територии, вкл. и извън строителните граници на града) или функционални градски зони, обслужващи градско-селските връзки. Градски зони за въздействие се определят само за градове, административни центрове на общини, като определянето на приоритетни градски зони е задължително само за общините, които разработват ИПГВР като част от своя ОПР. За останалата част от общинската територия се определят други зони за въздействие със специфични характеристики.

Другите зони за въздействие със специфични характеристики могат също да представляват градски по своята същност зони (т.е. да включват територии от урбанизирана градска част, градски покрайнини и функционални зони), но могат да се отнасят до всеки вид населено място или част от територията на общината, както и да включват части от съседни общини.

Следва да се има предвид, че определените в рамките на ИПГВР за периода 2014-2020 г. зони за въздействие нямат отношение към определянето на зони за въздействие за новия период - 2021-2027 г. В тази връзка не е задължително за определянето на зони за въздействие в ОПР/ИПГВР 2021-2027 г. да се прилагат критериите от Методическите насоки за разработване и прилагане на действията за периода 2014-2020 г. ИПГВР, тъй като част от тях може да са неактуални спрямо новите подходи. Същевременно, градските зони за въздействие могат да включват в обхвата си части от зоните за въздействие, определени в рамките на ИПГВР 2014-2020 г. или да се припокриват с техните територии, в случай че такова припокриване е обосновано с конкретен потенциал за развитие на съответната територия и ще има доказан принос към развитието на общината като цяло.

В ОПР могат да бъдат дефинирани неограничен брой зони за въздействие, но от тях следва да бъдат подбрани няколко приоритетни зони, които имат най-голям потенциал да повлияят върху социално-икономическото развитие на общината.

Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси, с които разполагат общините. Това е особено необходимо за големите общини, при които изпълнението на отделни мерки в различни части от общината без ясна обвързаност между тях представлява само временно задоволяване на конкретна нужда, но не оказва въздействие върху цялостното развитие. Определянето на приоритетни зони за въздействие не ограничава инвестициите в териториите, които са извън тези зони, а е отражение на идентифицираните при анализа територии с най-голям специфичен потенциал за развитие. Приоритетните зони следва да бъдат с ограничен брой и така подбрани, че тяхното развитие да може в най-голяма степен да повлияе върху развитието на цялата община. Размерът на конкретната зона не се ограничава като площ, но за по-голяма по размер зона, са необходими по-силни мотиви и доказателства за необходимостта от обхващането на съответната територия, включена в обхвата на зоната.

Подборът на приоритетните зони за въздействие следва да бъде добре обоснован и базиран на реални данни и проучвания за съответната територия, а в плана следва да бъдат ясно описани характеристиките, проблемите и потенциалите на всяка зона, както и аргументите, въз основа на които съответната зона е определена като приоритетна за развитие. С цел засилване на обосновката и аргументация на възприетия подход на приоритизация на зоните за въздействие в плана следва да се съдържа подходящ графичен материал (карти, схеми и др.), онагледяващ идентифицираните приоритетни зони на въздействие, включително разположението им в рамките на общата територия на общината. Приоритетните градски зони за въздействие (за общините, за които са били определени такива) следва да бъдат обозначени по подходящ начин (например цветово), за да могат да

бъдат разграничени от другите приоритетни зони със специфични характеристики в общината.

4.1.5. *Част V. Програма за реализация на ОПР/ИПГВР и описание на интегрирания подход за развитие.*

ОПР/ИПГВР представляват стратегически документи относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината и града, докато програмата за тяхната реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на ОПР/ИПГВР има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. Всяка предвидена интервенция може да обхваща комплекс от дейности, подлежащи на финансиране със собствени или заемни средства, публично-частни партньорства, средства от различни оперативни програми или от други източници. Възможно е да бъдат идентифицирани мерки, за чието изпълнение не винаги е необходим финансов ресурс – например разработването на общински наредби.

Програмата за реализация, както всички останали части на ОПР, следва да бъде разработена на базата на **прилагането на интегриран подход**.

За постигане на интегриран подход на развитие на общинската територия следва да бъде идентифицирана най-подходящата **комбинация от ресурси и мерки** (проекти, инвестиции, политики), които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет. Това се осъществява чрез програмата за реализация, в която се определя пакетът от мерки и проектни идеи за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода 2021-2027 г., съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на програмата, а оттук – и на ОПР/ИПГВР. За общините, които разработват ИПГВР като част от ОПР, в програмата за реализация задължително се идентифицират мерките, които ще доведат до изпълнение на приоритетите, насочени към градските територии.

Програмата за реализация на ОПР/ИПГВР има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на плана с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

Основни компоненти на програмата за реализация са:

- *Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана:*

В рамките на тази част от документа следва да се опише по какъв начин ще бъдат комбинирани отделните елементи на секторните политики на местно ниво, така че да доведат до постигане на целите, определени в част II.

Подходът за интегрирани действия следва да бъде описан както по отношение на територията на цялата община, така и по отношение на всяка от приоритетните зони за въздействие в общината. От описанието следва да стане ясно по какъв начин прилагането на интегрираните мерки за развитие в приоритетните зони за въздействие

и извън тях ще повлияе върху развитието на цялата общинска територия. Описанието дава обосновка за идентифицираните мерки и за приноса им за решаването на основните проблеми и оползворяване на местния потенциал, идентифицирани в аналитичната част на документа. **Информацията следва да бъде изложена максимално кратко, ясно и сбито.**

Описанието на интегрирания подход в максимална степен отразява логиката на интервенциите – политически, институционални, организационни, информационно - комуникационни, финансови и контролни, за постигане на конкретни резултати и въздействие от изпълнението на ОПР/ИПГВР. Така например, ако в конкретен град е идентифициран потенциал за развитие на определен вид икономическа дейност (например вече има изявен интерес от страна на бизнеса или при подходящи стимули е възможно да се появи такъв интерес), мерките за реализация на този потенциал биха могли да включват както инвестиции в подходящата техническа инфраструктура, така и меки мерки за обучение на необходимите кадри, насърчаване на сътрудничество между бизнеса и академичните среди, данъчни облекчения и т. н.

Важно е наличните ресурси и планираните интервенции да бъдат добре комбинирани и целенасочено използвани и да имат конкретен фокус, така че да водят до постигане на определената цел.

Описанието на интегрирания подход не следва да преповтаря текстове от аналитичната част или подробно да описва целия списък от мерки и проектни идеи, включени в Приложения №1 и №1А, а кратко и ясно да обоснове интегрирания характер на тези мерки.

Освен текстовата обосновка на мерките (описанието на интегрирания подход), те се представят в табличен вид по образеца на Приложение №1: изброяват се конкретните мерки за реализацията на приоритетите на плана, отделните дейности към всяка мярка (в случай че мярката е по-обща и следва да се изпълни с повече от една дейност), административните структури, отговорни за управление изпълнението на мерките/дейностите, източниците на финансиране и сроковете за изпълнение. Приложение 1 се изготвя в отделни работни листове (шийтове) за приоритетите на общинско ниво (за частта ОПР) и за приоритетите на градско ниво (за частта ИПГВР), както е представено в образеца.

Мерките следва да бъдат приложими, постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с реални източници на финансиране. Това означава, че включените в програмата за реализация мерки не трябва да бъдат „пожелателни“ или „потенциални“ (в случай че бъде осигурено финансиране в неопределен бъдещ момент), а да представляват реално планирани дейности и поети ангажименти от страна на общината или партньорите. Оформянето на мерките следва да бъде тясно обвързано с провеждането на предвидената комуникационна стратегия за идентифициране на проектни идеи съгласно част III на документа. Мерките не следва да се ограничават само до проекти или проектни идеи, а могат да представляват или да включват различни дейности (включително и политики) за реализация на приоритетите на плана.

- *Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение №1А):*

Индикативният списък на важни за общината проекти се изготвя по образец, приложен към настоящите Методически указания (Приложение № 1А). Списъкът с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на плана е неразделна част от програмата за реализация. Тъй като проектите по своята същност могат да представляват мерки или част от мерки за реализация на отделните

приоритети, включените в Приложение №1А проекти по съответните мерки могат да фигурират и в Приложение №1.

Условието за включване на конкретен проект по дадена мярка в Приложение №1А е общината съвместно с партньорите да са преценили, че (1) съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно и (2) съответният проект да има известна степен на проектна готовност. В тази връзка е възможно на етапа на изготвяне на ОПР/ИПГВР общината да няма готовност със списък съгласно Приложение №1А, а той да бъде добавен по-късно, при актуализация на програмата за реализация на плана. Включените в списъка проекти следва да бъдат тясно обвързани с ключовите приоритети за развитие, а в програмата за реализация да бъде обоснован приносът им към тях. Списъкът с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство чрез съответните мерки от комуникационната стратегия, описани в част III от плана.

- *Индикативна финансова таблица:*

Индикативната финансова таблица (вж. Приложение № 2) представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на плана от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на плана включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проектни идеи. В този смисъл индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на ОПР/ИПГВР.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

4.1.6. Част VI. Мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени

Със значително влияние върху подходите в регионалното и пространственото планиране са и климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, рисковите територии и зони. Тези промени, заемащи важно място във всички европейски документи, са дали отражение и върху разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в пространственото планиране към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия, класифицирани в Стратегията за редуция на риска на Обединените нации като хидроложки, метеорологични, геофизични и биологични природни явления и бедствия.

В тази част от ОПР/ИПГВР следва да бъде описана връзката между идентифицираните в анализите рискове и проблеми, формулираните цели и приоритети в стратегическата част на документа и идентифицираните в програмата за реализация мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени.

Стратегическите документи в областта на околната среда на национално и европейско ниво поставят общи цели и редица изисквания, свързани с изменението на климата и адаптация към климатичните промени, които следва да бъдат интегрирани в процеса на планиране на регионалното развитие като бъдат съобразени с характерните особености и проблеми на всеки регион, област или община. Основната цел е да се определи доколко и по какъв начин процесите на регионалното развитие влияят върху състоянието на околната среда и качеството на живот в определена територия, какви са основните проблеми и възможните мерки за тяхното решаване, какви дейности и съответно ресурси ще бъдат необходими за това през съответния период на планиране.

При разработването на ОПР и ИПГВР за периода 2021-2027 г. следва да се вземе под внимание разработения проект на „Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие“. Рамковият документ цели да очертае стратегическата рамка и приоритетни направления за адаптация към изменението на климата на национално и секторно равнище в периода до 2030 г., да дефинира възможни мерки за намаляване уязвимостта на страната от климатичните промени и за подобряване капацитета за адаптиране на природните, социалните и икономическите системи към неизбежните и проявяващи се с по-силен интензитет въздействия от изменението на климата. В Плана за действие са предложени конкретни дейности по сектори, като е включена информация за техния приоритет, показатели за изпълнение, отговорни институции, партньори и т.н. и които биха могли да залегнат в ОПР и ИПГВР

Изготвянето на ОПР да бъде съобразено с програмите от мерки в плановете за управление на речните басейни и с програмите от мерки в плановете за управление на риска от наводнения към басейновите дирекции, както и да се осигури съгласуваност с всички други приложими планове и програми в областта на опазването на околната среда или адаптацията към изменението на климата, разработени на национално, областно или общинско ниво.

Екологичната проблематика следва да бъде неразделна част от формулираните цели и приоритети и да намери конкретен израз в мерките, включени в програмата за реализация. В нея следва да бъдат формулирани мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от природни бедствия, като се отчита спецификата на съответната територия. Мерките могат да бъдат както идентифициране на инфраструктурни проектни идеи, така и меки мерки за повишаване на информираността, за създаване и поддържане на регистри и други.

Изпълнението на тези мерки следва да бъде както ресурсно обезпечено, така и обвързано със система от индикатори, позволяващи оценка на напредъка за периода на действие на съответния стратегически документ (или при извършване на междинна оценка, актуализация и др.)

В процеса на стратегическо планиране следва да се спазват няколко основни принципа по отношение интегрирането на екологичните цели:

- ✓ „Мисли глобално, действай локално” - интегрирането на цели в планирането на регионално развитие следва да отразява съществуващите специфични проблеми, възможности и ресурси на съответното ниво за планиране в контекста на глобалните проблеми по опазване на околната среда и устойчивото развитие;
- ✓ Реалистичност и ефективност - планиране на изпълними приоритети и мерки за тяхното постигане в рамките на периода за действие на съответния стратегически

документ. Важно е да се избягва механичен трансфер на добре звучащи цели, мерки и дейности, които нямат пряко отношение към проблемите и спецификата в съответната територия, както и да се подхожда прекалено оптимистично към решаването на сериозни проблеми, които зависят от външни фактори или изискват сериозни усилия, ресурси или време;

✓ Ресурсна обезпеченост – планираните мерки, дейности и проекти следва да бъдат съобразени с възможностите за финансиране, ресурсната обезпеченост, законодателните норми и ограничения, наличните капацитет и компетенции на съответното ниво за планиране.

4.1.7. Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ОПР/ИПГВР

За целите на наблюдението и оценката се изгражда система, която включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност. Описанието на тази система и на действията, които ще осигурят нейното ефективно функциониране, са част от структурата на ОПР/ИПГВР. Необходимите действия задължително включват осигуряване на изпълнението на изискванията на чл. 91 от ППЗРР за изготвянето на годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР/ИПГВР цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР/ИПГВР за периода 2021-2027 г. трябва да са посочени в матрица на индикаторите (вж. Приложение № 3). За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение за всеки индикатор следва да са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР/ИПГВР следва да се имат предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г. Списък на общите индикатори, съгласно проектите на Регламенти на ЕС за периода 2021-2027 г., е представен в Приложение № 3а към настоящите Методически указания.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

Индикаторите за наблюдение следва да обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като

стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. За целите на плана е подходящо да се използват два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи – с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Типа индикатор, който ще се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки в съответния ОПР/ИПГВР. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат – по отношение на целите. Въпреки това е възможно за даден приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. Индикаторите за продукт могат да измерват и постигането на мерките, но не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект – включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

За приоритетите и мерките, свързани с определените в плана приоритетни зони за въздействие следва да се определят отделни самостоятелни индикатори, чрез които да се оцени приносът на интервенциите както към развитието на конкретната територия в рамките на зоната, така и към развитието на цялата община.

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

4.1.8. Част VIII. Предварителна оценка

За разработването на ОПР е необходима извършването на предварителна оценка на плана съгласно чл. 32 от ЗРР. Предварителната оценка е неразделна част от съдържанието на ОПР.

Тя се осъществява успоредно с разработването на ОПР/ИПГВР и съдържа оценка за социално-икономическото въздействие на плана върху развитие на общината и евентуално екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда. Екологичната оценка оценява доколко стратегията за развитие на общината, определена с плана, съответства на стратегията за опазване на околната среда и на критериите за ефективност на политиката за опазване на околната среда. Успоредно с работата по разработване на ОПР/ИПГВР кметът на общината уведомява МОСВ/съответната РИОСВ за разработването му и ако това бъде изискано, възлага извършване на екологична оценка (ЕО) и оценка за съвместимост (ОС). Средствата за финансирането както на оценката за социално-икономическото въздействие на плана, така и на екологичната оценка, се осигуряват заедно с тези за изработване на плана. Изготвянето им се извършва от независими експерти, при спазване на изискванията на ЗОП,

ЗООС и ЗБР. Това не отменя задължението за инвестиционните проекти за проектните идеи и проектите, включени в ОПР/ИПГВР, да се извършват законово установените екологични оценки, респ. ОВОС, за всеки проект поотделно.

5. Организация за подготовката, съгласуването и приемането на ОПР/ИПГВР. Последващи действия по актуализация, наблюдение и оценка на плана.

5.1. Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ОПР/ИПГВР:

Финансирането на процеса на изработване, съгласуване с партньорите и актуализиране на ОПР/ИПГВР се осъществява чрез бюджета на общината. Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ОПР/ИПГВР и осъществява координацията и контрола по процеса на неговото разработване и съгласуване.

Със заповед на кмета се сформира работна група, която отговаря за подготовката, изготвянето и одобряването на ОПР/ИПГВР. Кметът носи отговорност за цялостната организация и действията по изготвянето на ОПР/ИПГВР. Организационната концепция на работните групи е, че в тях са представени максималният брой засегнати страни, а за останалите се осигурява непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ОПР/ИПГВР.

Кметът на общината определя начина за изработване на ОПР/ИПГВР - със собствен капацитет и/или с привличане на външни експерти или консултантски фирми, като в този случай организира провеждането на обществена поръчка, в съответствие с изискванията на Закона за обществените поръчки (ЗОП) и съпътстващата го нормативна уредба.

Работната група определя етапите, практическите действия и приема програма - график за изработването на ОПР/ИПГВР.

ОПР/ИПГВР се обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината.

По заповед на кмета на общината се провежда обществено обсъждане на проекта за ОПР/ИПГВР в тази фаза и на ЕО по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изискана.

По преценка на работната група, постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта на ОПР/ИПГВР и по предложение на кмета Общинският съвет го приема и одобрява. Цялата документация на ОПР/ИПГВР е публична, включително протоколите от обсъжданията и срещите на работните групи.

ОПР/ИПГВР се обсъжда и приема от Общинския съвет по предложение на кмета на общината в срок от 3 месеца преди началото на периода на неговото действие, съгласно чл. 37, ал. 1 от Правилника за прилагане на ЗРР.

Одобреният ОПР/ИПГВР се представя за информация пред съответния регионален съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет

ОПР/ИПГВР и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

5.2. Изменение и актуализация на ОПР/ИПГВР

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана.

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от оперативните програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

При актуализацията на програмата за реализация в нея задължително следва да се включат и следните видове проекти/проектни идеи, за които е доказан приноса към постигането на целите и приоритетите на плана:

- ✓ Всички проектни идеи, които общината е включила след 2020 г. в процеса по актуализиране и допълване на инвестиционната си програма по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, които не са включени в ИПГВР 2014-2020 до финалното му отчитане;
- ✓ Всички проекти, предвидени за финансиране изцяло с финансови инструменти по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 след 2020 г., за които Междинното звено е издало положително становище за съответствие с ИПГВР, които не са включени в ИПГВР 2014-2020 до финалното му отчитане;
- ✓ Други идентифицирани след 2020 г. проекти/проектни идеи за градско развитие, които са финансирани със средства от ЕСИФ 2014-2020, които не са включени в ИПГВР 2014-2020 до финалното му отчитане.

Изготвеният актуализиран ОПР/ИПГВР се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Същото важи и за актуализацията на програмата за реализация на ОПР/ИПГВР: изменение и актуализация на програмата за реализация се извършва при стриктно спазване на принципа на партньорство и прилагане на мерките от комуникационната стратегия, описани в част III от плана. Актуализацията на програмата за реализация се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

5.3. Наблюдение и оценка на ОПР/ИПГВР

Наблюдението на плана се осъществява, в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ОПР/ИПГВР чрез разработване годишен доклад за всяка година от действието на плана.

Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ОПР се извършва последваща оценка не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие. Последващата оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Приложения:

1. Образец на програма за реализация;
 - 1А. Образец на Индикативен списък на важни за общината проекти;
2. Образец на индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана.
3. Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка.
- 3а. Списък на общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез ЕСИФ за периода 2021-2027 г.